

Ваистину српски!?

Пише: Давор Мандић
среда, 13 октобар 2010 19:18

Филмографију осим као уметност, можемо дефинисати и као неку врсту научне дисциплине која има свој метод, начин излагања и којој су изнад свега на првом месту описи чињеничког стања. Иако код многих теоретичара филм је, пре свега, илузија, обмана он има, ипак, у себи нечег од истине и чињеница.

На нашем филмском тлу, недавно, се појавио "Српски филм" у режији Срђана Спасојевића и муњевитом брзином је проглашен за општу саблазан. Можда је то редитељу био неки притајени циљ, али ми не можемо одгонетати духовно – дубинске разлоге самог творца филма. Шта можемо? Можемо погледати филм и расудити о самом филму. Какво би наше расуђивање морало бити да би овај филм оценили што је истинитије могуће? Морало би бити непристрасно колико је год то могуће. А како непристрасно судити, ако нешто што судимо има за циљ да у нама изазове гомилу страсних реакција?

На првом месту творци филма су покушали да шокирају, па помало и да духовно повреде гледаоце и јавност. А да ли је то коначни циљ ове филмске творевине или само почетак? Филм заиста садржи низ разарајуће шокантних сцена које на гледаоца остављају готово заслепљујући утисак. То бисмо могли назвати неком врстом визуелног препада. И ту долазимо до једног парадоксално тачног закључка. Када је нешто превише шокантно оно више не може никога да шокира. И то би можда био први промашај који бисмо могли да приметимо у овој филмској интенцији.

Други ефекат, био би ефекат гађења у чему су аутори доста успели. Сцене поседују доста јаку ноту гађења и одбојности. Али и ова интенција није до краја успела. Зашто? Зато што она зависи, на првом месу, од појединачног гледаоца. Код неког ове сцене могу изазвати повраћање, а код неког смејање. И једна и друга реакција су претеране и у себи садрже црту патологије, али ми не можемо бирати тип гледаоца који ће гледати било који, па и овај филм. Тако да морамо рећи да је ова интенција донекле и успела.

Ако се човек препусти струјању ових ефеката упада у опасност да саму филмску грађу не сагледа како треба. Под овим упливима почињу да кључају страсне реакције и трезвено расуђивање почиње да се потискује. А баш оно нам је у овом случају насушно и

неопходно.

У филму можемо приметити одређен број логичких пукотина. Главни јунак ове филмске саге на прихвата да има сексуалне везе са малолетном девојчицом, па макар жртвовао свој сопствени живот, па и сопствени полни уд. У другом сегменту приче он на то пристаје иако испред себе види тело дечијег облика, а могао је лако да провери ког је пола то тело. Наравно при првом покушају сексуалног акта у главног јунака је убризгана доза раствора која има за циљ да појача сексуални нагон. Један од актера говори о дози за волове, па ипак главни јунак се уздржава. У крајњим секвенцама њему се убризгава још једна доза, која по логици овог филма руши и последње утврђење личне аутономности. Али ако је лична самосвојност нешто што не подлеже материјалном притиску, онда зар је битно која је доза убризгана? Исто важи и ако подлеже. Мала доза као и велика руше ту аутономност. И на крају ако лична аутономност подлеже и најмање неком материјалном средству остаје запитаност: има ли, уопште, личне аутономности?

Све су то питања која се постављају у овом филмском остварењу. Она се само постављају, али не дају јасан одговор. Друга логичка пукотина јесте садржана у питању: Ако је неко добио воловску дозу неког сексуално-стимулативног средства може ли тај неко уопште да преживи такву дозу? У реалном животу очигледно да не. У филму да. Човек је ипак и телесно биће, а тело је по дефиницији трошно, тако да претеране дозе неке супстанце могу лако да га униште.

Завршавајући ову логичку и реалну равну, упустићемо се и у равну симболике. Главни јунак својим полним удом убија једног од негативца забадајући тај полни уд у његову очну дупљу. Редитељ се крајње занимљиво поиграо фалусном симболиком. Како нешто што је у неку руку доносилац живота се претвара у инструмент смрти.

Други симболички приказ јесте мајка која у наручју држи дете прекривајући га својом косом после доживљене ужасне трауме. Не знамо да ли је то редитељ извео крајње несвесно или је ипак било са свесном намером, али он је постигао ефекат симбола Богородице са Христом. Наравно да у томе не требамо видети неки облик богохуљења, него један вид мучеништва кроз које су прошли мајка и дете, а које има своју крајњу консеквенцу у Голготском страдању Христовом и плачу Мајке Божје испод Крста.

Филм поседује и своју критичку страну. Један од актера је дечји психолог који ради за

државну безбедност, а при том са децом извршава најгромозорније сексуалне експерименте. Ту се поставља једно алармантно питање, питање наше опште безбедности. Ако је држава дозволила једном суманутом лудаку и очигледном манијаку да врши такве експерименте потпуно одрешених руку, које онда од нас уопште безбедан?

Присутан је и моменат издаје. Главни јунак сазнаје, при крају филма, да је све то изведено уз свесрдну помоћ његовог рођеног брата који све време филма гаји изопачене сексуалне претензије према својој снајци. Због тога бива сурово кажњен.

Крај филма се претвара у један свеопшти покољ и један помало сублиминални бал вампира. Као да је редитељ хтео да на један морбидан начин зачини остварење, па самим тим и да заокружи читаву радњу. Ту негде назиремо, ако можемо то тако назвати, логичку исправност самог дела. Претпоставка на почетку филма изводи закључак на самом крају. Можемо то записати овако: порнографија + мамонизам = самоубиство, самоубиство = смрт.

Јунак је чувени порно глумац, улази у несигуран порно- посао због пара, на крају завршава у смрти. Претпоставке су порилично логички прецизне као и закључак, а имају нечег и од животности уопште. Смрт порно глумца увек је поприлично насилна ако се погледа статистика. Што не значи да сви живот завршавају насилно. Дobar број да. Тако да је редитељ испоштовао неке словесне, па и животне чињенице.

Моменат издаје у себи носи помало национално- предањске елементе оличене у симболима Јуде и Вука Бранковића. Аутори очигледно не одобравају такава став, јер издајник и злотори на крају завршавају суровом смрћу, али творци овог дела, ипак, на то указују као на још једну у низу животних чињеница. И у томе би могли да правдамо сам наслов "Српски филм". Он је у тој мери српски у томе што чин издаје јесте јако развијен и уобличаван у српској литератури, још из Средњег Века. Али, с друге стране, и универзалан, јер то је одлика свих народа. Мада код нас то добија специфичне одлике у међусобном оптуживању: Ви сте издајници!- Не, ви сте издајници! Тако да се на крају не зна ко би издајник могао бити, а ко то опет није. Оставља се Богу да то рашчивија.

Морамо нагласити да овај филм нема педагошку раван и да стога није препоручив за млађе и за, уопште, људе који не могу да издрже насилне сцене. То што није педагошки не значи да није поучан. Јасно се види да се сценариста и редитељ не залажу за

Ваистину српски!?

Пише: Давор Мандић
среда, 13 октобар 2010 19:18

вредности које су у филму представили, већ да им је намера да изатову контрефекат кроз један облик гађења и одбојности. Иако грађен на теми порнографије овај филм је дубоко антипорнографски. Могао би да делује превентивно на оне који размишљају да се том делатношћу баве.

На крају ћемо се позабавити самим закључцима филма. Ако су редитељу и сценаристи биле намере да направе неку врсту шок-филма, онда они у томе нису успели. У покушају да уобличи бесмисленост шокизма, они су, заправо, изградили смисленост трагизма. Кроз овај филм они су, уствари, описали једну свеопшту трагедију породице и друштва у ком живимо. И тако губећи на снази шока, задобили су на пољу трагедије дајући филму један узвишени карактер. Морална поука овог филма гласила би: Ако можете учините све супротно од онога што је овде приказано.

Питамо се шта је у "Српском филму" српско, осим редитеља, сценаристе и читаве филмске екипе. Ако бисмо све тумачили кроз једну Православно – хришћанску призму, онда је он у том смислу српски што говори на крају крајева истину, што разоткрива мрачне стране блудописа и изводи његове крајње закључке: смрт и разарање. С друге стране филм не имплицира да то сви у друштву раде и да су сви Срби такви, али да неки ипак јесу или бар могу бити. Има ли шта, да тако кажемо, несрпско у "Српском филму"? Па можемо, можда, мало духовито закључити да Срби никада нису имали таквог порно глумца какав је приказан у филму, иако воле да се хвале својим швалерским способностима. Порука је, ипак, универзална. Овакав догађај може се десити у српском, као и у било ком другом народу, јер зло једноставно не познаје границе.